

شرط قبولی در تقوای عملی

یکی از متون مهم شیعه درباره مسئله امامت و ولایت، خطبه گران سنگ نبی اکرم(ص) در روز غدیر خم است که این خطبه شامل نکته‌های بی‌شماری است. هفده فراز این خطبه جامع درباره اصلی‌ترین مضامین اصول دین است که همان وحدانیت و صفات ذات باری تعالی است.

در مقدمه خطبه، پیامبر گرامی اسلام(ص) می‌فرمایند: «الْحَدُّ لِلَّهِ الْدِّيْ غَلا فِي تَوْحِيْدِهِ وَ ذَنَا فِي تَقْوِيْهِ وَجَلَّ فِي سُلْطَانِهِ وَعَظَمَ فِي اَرْكَانِهِ... ستایش خدای را سزااست که در یگانگی اش، بلندمرتبه و در تنهایی‌اش به آفریدگان نزدیک است. سلطنتش، پر جلال و در ارکان آفرینشش، بزرگ است. بی‌آنکه مکان گیرد و جابه‌جا شود، بر همه‌چیز احاطه دارد و بر تمام آفریدگان به قدرت و برهان خود چیره است. همواره ستوده بوده است و خواهد بود و مجد و بزرگی او را پایانی نیست.

آغاز و انجام از او و برگشت تمام امور به‌سوی اوست. اصلی‌ترین بخش از اصول دین ما اعتقاد به توحید و یگانگی خداوند است و سایر ارکان بعد از این اعتقاد و تحکیم آن مطرح می‌شود، پس همیشه باید توجه کرد که در معارف دینی، مهم است که خشت اول چگونه گذاشته شود.

اسما و صفات الهی چگونه شناخته شود که بعد می‌گوییم همان خدایی که واحد است، عادل است.

همان خدایی که واحد و عادل است، لازم است که برای هدایت بشر به‌سمت سعادت نهایی او، فرستادگانی داشته باشد و پیامبرانی را از جنس خود آن‌ها قرار بدهد و بر همین خدای حکیم، لازم است که همیشه و حتی پس از پیامبر(ص) کسانی را داشته باشد که دین او را نگهدارند و مردم را سرپرستی و هدایت کنند که در اینجا موضوع امامت مطرح می‌شود، موضوعی که با غدیر آغاز می‌شود و شکل می‌گیرد.

رسول خدا(ص) در خطبه غدیر، در مقام بیان ذریه خود از فرزندان امیرالمؤمنین(ع) که امامت به آن‌ها تعلق می‌گیرد، در آخرین نام به مهدی(عج) رسیدند؛ همان نامی که پیامبر(ص) در روز غدیر بر وجود مقدس امام‌زمان(عج) قرار دادند و اگر ما با این اسم، حضرتش را بخوانیم، درحقیقت حضرت را با همان نامی صدا زده‌ایم که پیامبر(ص) برای نخستین‌بار ایشان را خطاب قرار دادند. حضرت می‌فرمایند: «مَعَاشِرَ النَّاسِ، الْيَوْمَ مِنْ... غَزْوَجِلْ مَمْلُوكٌ فِي ثَمَّةٍ فِي عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ، ثُمَّ فِي الْكُفْلِ مِنْهُ إِلَى الْقَائِمِ الْمُهْدِيِّ الَّذِي يَأْخُذُ بِحَقِّ... ا... و بَکُلِّ حَقٍّ هُوَ لَنَا، یعنی ای مردم! به خدا، پیامبر(ص) و نوری که بر او نازل شده است، ایمان بیاورید؛ همان نوری که در وجود من رشته شده است و پس از من در نسل علی(ع) تا قائم مهدی(عج) است که حق خدا را می‌گیرد و هر حقی برای ما وجود دارد، اقامه می‌کند».

بعد از این، نبی مکرم اسلام(ص) نکاتی را مطرح کردند درباره افرادی که از این فرمان، تخطی خواهند کرد، «اگر بخوایم، می‌توانم آن‌ها را به نام صدا بزنم و در این جمعیت به آنان اشاره کنم». این فراز، بیانگر همان حقیقت مهمی است که براساس آن، اگرچه غدیر، عید بزرگی است و عظمت آن برای اسلام و مسلمانان به این دلیل است که نام امیرالمؤمنین(ع) در آن به حقیقت آنچه بود، مطرح شد، از جهات دیگر، این عید جزو رویدادهای تلخ تاریخ اسلام نیز محسوب می‌شود؛ زیرا یک عید مناسبی است که به قربانی شدن محسن بن علی(ع) و دردانه رسول اکرم(ص) یعنی حضرت زهرا(رضیه) ختم شد و به همین علت، می‌توان غدیر را سראغاز یک مبارزه مستمر میان جبهه حق با جریان‌های انحرافی داخلی و خارجی دانست.

جریان ولایت و اعتقاد قلبی به آن و ابراز آن، شرط اصلی پذیرش اعمال و مهر قبولی در تقوای عملی است که در معارف دینی ما بر آن تأکید شده است. از خداوند بزرگ می‌خواهیم که سعادت اعتقاد به ولایت و عاقبت‌بخیری با آن را روزی ما بگرداند. ان شاء...!

برگرفته از خطبه‌های نماز جمعه مشهد
تنظیم: حجت الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی

بیرس و بدن

قطع درختان در شرایط عادی، چه حکمی دارد؟

بیشتر مراجع تقلید می‌گویند قطع درخت به خودی خود اشکال ندارد، مگر اینکه در این زمینه مقرراتی باشد، ولی برخی فقها انجام بدون دلیل این کار را جایز ندانسته‌اند. در این زمینه روایات زیادی داریم که در ادامه به ذکر چند نمونه از آن‌ها می‌پردازیم. پیامبر اسلام(ص) می‌فرمایند: «اگر عمر جهان پایان یابد و قیامت برسد و یکی از شما نهالی در دست داشته باشد، چنان که به قدر کاشتن آن فرصت باشد، باید فرصت را از دست ندهد و آن را بکارد». و همچنین می‌فرمایند: «هیچ کسی نیست که درختی بنشانند، مگر اینکه خداوند به اندازه میوه‌ای که آن درخت می‌دهد، برایش اجر بنویسد».

امیرالمؤمنین علی(ع) نیز در این زمینه می‌فرمایند: «پرهیز از قطع کردن درختان سرسبز، بر طول عمر انسان می‌افزاید». از امام باقر(ع) حدیثی درمورد مدح کاشتن درخت‌وشغل کشاورزی آمده‌است: «بهترین کارها کشاورزی است، آن [محصول] را می‌کاری و نیکوکار و بدکار از آن می‌خورند. نیکوکار می‌خورد و برایت از خدا آمرزش می‌طلبد و بدکار می‌خورد و آنچه خورده است، او را لعن و نفرین می‌کند و چرندگان و پرندگان نیز از آن، بهره‌مند می‌شوند». امام صادق(ع) نیز در این باره می‌فرمایند: «درخت‌های ثمردهنده را قطع نکنید که (اگر چنین کنید) خدا سخت بر شما عذاب فرومی‌ریزد».

رهبر معظم انقلاب نیز در روز درخت‌کاری به‌صراحت اعتراض خود را درباره قطع درختان بیان کردند و افزودند: «... گلایه‌ای که باید بکنم از مجموع مسئولین مسئله درخت و درخت‌کاری و جنگل و این چیزها، این است که ما اینجا دانه‌دانه درخت می‌کاریم، اما مصداق‌ها و هزارها هزار درخت در جاهایی که نباید قطع شود، بی‌جهت قطع می‌شود. این خیلی اشکال بزرگی است که وجود دارد. علاوه بر اینکه آبادی‌ها و سبزی‌های اطراف شهرهای بزرگ به‌غلط و به‌عصب دراختیار افرادی قرار گرفت که می‌خواستند از زمین سوءاستفاده کنند و هنوز هم دارند می‌کنند و سبزی تبدیل شد به سیمان و آهن و این‌ها - که این یک مصیبتی برای شهرهاست - مجموعه جنگلی کشور هم مورد تهدید جدی قرار داشت و قرار دارد که باید جدا از آن جلوگیری شود.

این، هم وظیفه دولت است، هم وظیفه مجلس است، هم وظیفه شهرداری‌هاست، هم وظیفه قوه قضاییه است، هر کدام به‌نحوی باید جلوی پیشرفت این حرکت غلطی را که امروز متأسفانه در کشور ما وجود دارد، بگیرند». با این بیانات، تقریباً حکم شرعی قطع درختان روشن می‌شود. برای آگاهی بیشتر به استفتائات زیر توجه کنید.

آیت...العظمی خامنه‌ای

فی‌نفسه اشکال ندارد، مگر اینکه در این زمینه مقرراتی باشد که رعایت آن لازم است.

آیت...العظمی سیستانی

فی‌نفسه اشکال ندارد.

آیت...العظمی صافی گلپایگانی

موارد مختلف است، حکم کلی نمی‌توان داد.

آیت...العظمی مکارم شیرازی

در صورتی که متعلق به دیگران باشد، ضمان دارد. در غیر این صورت نوعی انحراف و کار حرام است، اما در صورت نیاز و ضرورت، اشکالی ندارد.

همه آنچه باید درباره خمس بدانیم

یک پنجم بخشیدنی

حمیده ذاکری؛ یکی از موضوعاتی که دین‌داران در سراسر نقاط جهان به آن ایمان دارند و با عمل به آن موجب خشنودی خالق خود می‌شوند، پرداخت خمس است. خمس در اصطلاح شرع، حقی است که خروج آن از مال، واجب است و به دو قسمت تقسیم می‌شود که یک قسمت آن، سهم امام(ع) است و قسمت دیگر آن سهم سادات. در ادامه به آنچه درباره این توصیه مؤکد بابرکت در آیات و روایات ذکر شده است، می‌پردازیم.

تعیین سال خمس

ابتدای سال خمس با تعیین از جانب مکلف مشخص نمی‌شود، بلکه یک امر واقعی است که برای فردی که شغل او کاسبی است، با شروع کاسبی و برای کشاورز با رسیدن وقت برداشت محصول و برای کارگر و کارمند با دستیابی به اولین درآمد، آغاز می‌شود.

حساب سر سال خورشیدی و محاسبه درآمد سالانه، واجب مستقلی نیست، بلکه راهی برای شناخت مقدار خمس است و وقتی محاسبه واجب می‌شود که بداند خمس به او تعلق گرفته است، ولی مقدار آن را نمی‌داند و اگر از منفعت کسب مالی نزد او نماند و همه آن در زندگی مصرف شود، خمس هیچ کدام از آن‌ها بر او واجب نیست.

شروع سال خمس حقوق بگیران اعم از کارگران و کارمندان و... همان روز اولی است که حقوق خود را دریافت می‌کنند.

تأخیر در پرداخت خمس از سال خمس به سال دیگر جایز نیست، هر چند هر وقت آن را بپردازد، ادای بدهی حاصل می‌شود.

اموال خمس

در هفت چیز خمس واجب می‌شود: منفعت کسب، معدن، گنج، مال حلال مخلوط به حرام، جواهری که به واسطه غواصی یعنی فرو رفتن در دریا به دست می‌آید، غنیمت جنگ، زمینی که کافر ذمی از مسلمان بخرد.

خمس در قرآن کریم

موضوع خمس در بیان قرآن مجید، جزو اتفاقات واجب است که در آیه ۴۱ سوره مبارکه انفال به آن اشاره شده است: «بدانید هرگونه غنیمتی به‌دست آورید، خمس آن برای خدا و برای پیامبر و برای ذی‌القربی و یتیمان و مسکینان و واماندگان در راه (از آن‌ها) است. اگر به خدا و آنچه بر بنده خود در روز جدایی حق از باطل، روز درگیری دو گروه (با ایمان و بی‌ایمان) روز جنگ بدر نازل کردیم، ایمان آورده‌اید... در این آیه، خمس مانند سایر تشریعات قرآنی، ابدی و دائمی است. «وَأَعْلَمُوا، خطاب به جمیع مکلفان تا روز قیامت است، چنان که تمام احکام اسلامی از این باب است، «من شیء» دلالت بر وجوب خمس دارد. بر هر غنیمتی که به‌دست بیاید، حتی کوچک‌ترین اشیا این کُنْتُمْ أَهْلَهُ، غنیمت قید برای امر وجوبی پرداخت خمس است. «فَأَنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ... اختصاص خمس به خدا و رسول خدا(ص) و دیگر امور ذکرشده در آیه را بیان می‌کند، یعنی پرداخت خمس حقی ثابت، لازم و واجب است.

مصرف خمس

سید یتیمی که به او خمس می‌دهند، باید فقیر باشد ولی به سیدی که در سفر درمانده شده است، اگر در وطنش فقیر هم نباشد، می‌شود خمس داد.

به سیدی که عادل نیست، می‌شود خمس داد، ولی به سیدی که دوازده‌امامی نیست، نباید خمس بدهند.

اگر شخصی بگوید سید هستم، نمی‌شود به او خمس داد، مگر آنکه دو نفر عادل، سید بودن او را تأیید کنند یا دربین مردم به‌گونه‌ای معروف باشد که انسان، یقین یا اطمینان پیدا کند که سید است.

به شخصی که در شهر خودش مشهور باشد که سید است اگرچه انسان به سید بودن او یقین نداشته باشد، می‌شود خمس داد.

شخصی که زنش سیده است، بنا بر احتیاط واجب شوهر نباید به او خمس بدهد که به مصرف مخارج خودش برساند، ولی اگر مخارج دیگری دارد که به آن محتاج است و بر شوهرش واجب نیست، جایز است شوهر از بابت خمس، به زن بدهد که به مصرف آن مخارج برساند.

احتیاط واجب آن است که بیشتر از مخارج یک سال به یک سید فقیر، خمس ندهند. شخصی که از مستحق طلبکار است و می‌خواهد طلب خود را بابت خمس حساب کند، بنا بر احتیاط واجب، باید خمس را به او بدهد و بعد مستحق، بابت بدهی خود به او برگرداند. ولی اگر با اذن حاکم شرع باشد، این احتیاط لازم نیست.

مستحق نمی‌تواند خمس را بگیرد و به مالک ببخشد، ولی فردی که مقدار زیادی خمس بدهکار است و فقیر شده است و امید به کسب مال هم نمی‌رود و می‌خواهد مدیون اهل خمس نباشد، اگر مستحق راضی شود که خمس را از او بگیرد و به او ببخشد، اشکال ندارد.

متعلق خمس

یک قسمت آن سهم سادات است که امر آن با حاکم شرع است و باید آن را به مجتهد جامع‌الشرايط تسليم کنند یا با اذن او به سید فقیر یا سید یتیم یا به سیدی که در سفر درمانده شده است، بدهند.

نصف دیگر آن سهم امام(ع) است که در این زمان باید به مجتهد جامع‌الشرايط بدهند یا به مصرفی که او اجازه می‌دهد، برسانند. ولی اگر انسان بخواهد سهم امام را به مجتهدی که از او تقلید نمی‌کند بدهد، در صورتی به او اذن داده می‌شود که بداند آن مجتهد و مجتهدی که از او تقلید می‌کند، سهم امام را به یک‌گونه مصرف می‌کنند.